МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА

Методичні рекомендації для самостійної роботи аспірантів за навчальною дисципліною «Сучасна теорія лінгвістичної картини світу»

рівень вищої освіти перший (освітньо-науковий)
/

галузь знань 03 Гуманітарні науки

спеціальність 035 Філологія

освітня програма англійська мова та література і переклад та друга іноземна мова, німецька мова та література і переклад та англійська мова, французька мова та література і переклад та англійська мова, переклад (іспанська та англійська мови), переклад (китайська та англійська мови), переклад (арабська та англійська мови)
спеціалізація 035.041 германські мови та література (переклад включно) (англ. мова) 035.043 германські мови та література (переклад включно) (нім. мова) 035.051 романські мови та література (переклад включно) (іспан. мова) 035.055 романські мови та література (переклад включно) (франц. мова) 035.065 східні мови та література (переклад включно) (кит. мова), 035.060 східні мови та літератури (переклад включно) (арабська мова)
вид дисципліни за вибором
факультет іноземних мов

Методичні рекомендації схвалено на засіданні кафедри англійської філології та методики викладання іноземної мови
Протокол від "26" серпня 2026 року №1

Завідувач кафедри англійської філології та методики викладання іноземної мови

Ірина МОРОЗОВА

Методичні рекомендації погоджено науково-методичною комісією факультету іноземних мов
Протокол від "26" серпня 2026 року №7

Голова науково-методичної комісії факультету іноземних мов Анна КОТОВА

Харків – 2026

Загальні положення щодо організації самостійної роботи здобувачів освіти. Самостійна робота здобувачів освіти є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних дисциплін, і регламентується «Положенням про організацію освітнього процесу у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна» 2026 р.

Університет має забезпечувати для осіб, які навчаються, професійну підготовку на рівні кращих університетів світу, формування необхідних фахових і загальних компетентностей, зокрема: *вміння самостійно навчатися і критично мислити*

Самостійна робота включає: опрацювання навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань, науково-дослідну роботу.

Навчальний час, відведений на самостійну роботу здобувача освіти денної та заочної форми навчання, регламентується навчальними планами та робочими навчальними планами.

Зміст самостійної роботи визначається робочою програмою навчальної дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками науково-педагогічного працівника.

Методичні матеріали для самостійної роботи здобувачів освіти передбачають можливість проведення самоконтролю з боку здобувача. Для самостійної роботи рекомендується відповідна наукова та професійна література.

Контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу, є обов'язковим. Форми контролю визначаються робочою програмою навчальної дисципліни і включають виконання рефератів, есе або мультимодальних презентацій, винесення самостійно засвоєного матеріалу на підсумковий семестровий контроль (разом з матеріалом, що вивчався при проведенні аудиторних навчальних занять).

Зміст та організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти за навчальною дисципліною «Сучасна теорія лінгвістичної картини світу».

Відповідно до навчального плану, загальний обсяг навчальної дисципліни складає для денної та заочної форми освіти 4 кредити, тобто 120 годин.

Обсяг самостійної роботи для денної форми навчання складає 84 годин, для заочної – 110 год.

Розподіл годин для самостійної роботи по темах

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (д.ф.н.)	Кількість годин (з.ф.н.)
Тематичний блок 1 Теорія мовної картини світу в світлі сучасних лінгвістичних студій			
1	Типологія картин світу за різними соціо-антропоморфними критеріями	5	7
2	Концептуальна картина світу	5	7
3	Картина світу як когнітивне утворення (1)	5	7
4	Картина світу як когнітивне утворення (2)	5	7
5	Мовна картина світу	5	7
6	Дискурсивна картина світу	5	7
7	Час та простір і лінгвістичній картині світу	5	7
8	Картина світу у психолінгвістиці	7	6
Тематичний блок 2 Національно-культурна картина світу та аспекти її реалізації в мові й комунікації			
9	Національно-культурна картина світу	5	7
10	Поняття концептосфери	5	7

11	Картина світу в аспекті протистояння «свого» та «чужого»	5	7
12	Ціннісний чинник у лінгвістичній національно-культурній картині світу	5	7
13	Час та простір у національно-культурних картинах світу	5	7
14	Проблема міжкультурної комунікації в межах теорії картини світу	5	7
15	Лексична конотація у різних культурах як семіотична культурна ознака	5	7
16	Створення презентації за темами 1-16	7	6
	Усього	84	110

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Підбір для аналізу медіа матеріалів на предмет виявлення характерних рис картин світу у межах таких критеріїв: об'єкт, суб'єкт та елементи.	5	7
2	Підбір для аналізу медіа матеріалів на предмет виявлення характерних рис картин світу у межах їхньої концептуальної структури	5	7
3	Підбір для аналізу медіа матеріалів на предмет виявлення характерних рис картин світу у межах когнітивних операцій з увагою, які відбуваються в їхніх межах	5	7
4	Підбір для аналізу медіа матеріалів на предмет виявлення характерних рис картин світу у межах когнітивних операцій масштабування, які відбуваються в їхніх межах	5	7
5	Підбір для аналізу медіа матеріалів на предмет виявлення характерних рис картин світу у межах семантичних полів лексем та граматичних парадигм мовних одиниць	5	7
6	Підбір для аналізу медіа матеріалів на предмет виявлення характерних рис картин світу у межах типології дискурсів, які реалізують типи мислення	5	7
7	Підбір для аналізу медіа матеріалів на предмет виявлення характерних рис лінгвальної реалізації часу та простору у межах різних типів картин світу	5	7
8	Підбір для аналізу медіа матеріалів на предмет виявлення характерних рис картин світу з точки зору реалізації дискурсивних особистостей в їхніх межах	7	6
9	Підбір для аналізу медіа матеріалів на предмет виявлення характерних рис картин світу у межах факторів формування та засобів реалізації їхньої національно-культурної специфіки	5	7
10	Підбір для аналізу медіа матеріалів на предмет виявлення характерних рис національно специфічних картин світу	5	7
11	Підбір для аналізу медіа матеріалів на предмет виявлення характерних рис картин світу у межах факторів формування уявлень про «своє» та «чуже» та засобів їхньої мовної реалізації	5	7
12	Підбір для аналізу медіа матеріалів на предмет виявлення характерних рис картин світу у межах факторів формування	5	7

	національно-культурних цінностей та їхньої вербальної реалізації		
13	Підбір для аналізу медіа матеріалів на предмет виявлення характерних рис картин світу у межах факторів формування уявлень про національно- специфічні час та простір	5	7
14	Підбір для аналізу медіа матеріалів на предмет виявлення характерних рис картин світу у межах факторів формування уявлень про міжкультурні аспекти комунікації у вербальному та позавербальному аспектах	5	7
15	Підбір для аналізу медіа матеріалів на предмет виявлення характерних рис картин світу у межах факторів формування уявлень про формування лексичної конотації та базових семіотичних ознак національно-культурної картини світу	5	7
16	Створення мультимедійної презентації «Теорія картини світу в обраному аспекті»	7	6
	Разом:	84	110

Критерії оцінювання видів самостійної роботи,
(мультимодальна презентація, озвучувана в аудиторії)*

*Мультимедійна презентація (обсяг – максимум 6 слайдів, поданих на платформу Moodle; усна подача – до 6 хвилин озвучування на занятті).

Максимально 60 балів:

Аспект оцінювання мультимедійної презентації	Кількість балів
Адекватність обсягів графічного/мультимедійного та усного складників	6
Структура презентації (вступ, основна частина, висновки, література)	10
Повнота розкриття теми: аналіз і критичне узагальнення, наукових підходів на базі наукової літератури, у т.ч. новітньої	10
Адекватність теоретичного підгрунтя, емпіричного матеріалу і методів	10
Оформлення презентації	10
Усна подача презентації	10
Академічна доброчесність і відсутність запозичень	4
Загалом	60

Рекомендована література відповідно до робочої програми
Основна література

1. Altshuler, D. (2022) (ed.) Linguistics Meets Philosophy, Cambridge, New York : Cambridge University Press.
2. Bondarenko, I. (2025). The concept FURY in Ukrainian media: Semiotic and cognitive potential, ELAD-SILDA [En ligne], 11 | 2025, mis en ligne le 30 juin 2025, consulté le 30 juin 2025. URL : https://publications-prairial.fr/elad-silda/index.php?id=1715
3. Musolff, A. (2021), National Conceptualisations of the Body Politics. Cultural Experience and Political Imagination. Singapore : Springer.
4. Pfadenhauer, Rüdiger & Serreli (2024) (eds.). Global and Local Perspectives on Language Contact. Language Science Press.
5. Štrkalj Despot, K. (2021). How Language Influences Conceptualization: From Whorfianism to Neo-Whorfianism. Collegium Antropologicum. 45(4): 373–380.
6. Taylor, J. (1985 ; [2010]). Language and the cognitive construal of the world. Reprint. Studies and monographs. 82. Berlin, New York : Mouton de Gruyter.

7. Sharifian, F. (2017), Cultural Linguistics, Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins.

Допоміжна література

1. Bondarenko I. (2019) Time domain matrix modeling in cognitive linguistic research. *Human Cognitive Processing.* Vol. 65. Perspectives on Abstract Concepts. Cognition, language and communication. Ed. by Marianna Bolognesi and Gerard J. Steen. John Benjamins: Amsterdam/Philadelphia, 2019. P. 287-311. ISSN 1387-6724. https://benjamins.com/catalog/hcp.65.
2. Cognitive exploration of language and linguistics / Ed. by René Dirven and Marjolijn Verspoor; in collaboration with Johan de Caluwe..... et al. Amsterdam, Philadelphia : J. Benjamins Pub. Co., 1998. 300 p. URL: https://www.academia.edu/19696305/Cognitive_Exploration_of_Language_and_Linguistics_CLIP_1_revised
3. Croft W., Cruse D. A. Cognitive linguistics. Cambridge : Cambridge University Press, 2004. 356 p. URL: https://www.twirpx.com/file/1579594/
4. Eco U. A theory of semiotics. Bloomington : Indiana University Press, 1979.
5. Fauconnier G. Mapping in Thought and Language. Cambridge : CUP, 1997. URL: https://www.twirpx.com/file/1079796/
6. Lakoff G., Johnson M. Metaphors we live by. Chicago : University of Chicago Press, 1980. 242 p. URL: chrome-extension://ohfgljdgelakfkefopgklcohadegdpjf/http://shu.bg/tadmin/upload/storage/161.pdf

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Сучасна теорія лінгвістичної картини світу (онлайн курс у системі Мудл): https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=11786